

Gál Ferenc

DOKTORI ÉRTEKEZÉSE

ELŐSZÓ A DOKTORI ÉRTEKEZÉS BŐL

Amikor XI. Pius pápa 1939 február 10-én eltávozott az élők sorából, az egész világon legkülönfélébb oldalokról méltatták érdemeit. Megemlékeztek korszerű alkotásairól, akadályokat nem ismerő tetteiről, gyakorlati útmutatásairól, politikai megfontolásairól, de általában kevés hangot hallottunk arról, hogyan töltötte be szerepét, mint az egyház legfőbb tanítója. Pedig alkotásainak legelső indítókát teológiai beállítottságában kell keresnünk. Az ember nagyságát nemcsak tettei, hanem gondolatai is mutatják. Különösen figyelembe kell ezt venni az egyház fejénél, akinek munkássága a természetfölötti eszme szolgálatába áll, tehát tetteinek motívuma lehet természetes is, meg természetfölötti is.

Ennek a tanulmánynak az a célja, hogy rendszerbe foglalja XI. Pius teológiai elgondolásait. Éppen ezért a történeti eseményekre csak annyiban tértem ki, amennyiben az okvetlenül szükséges volt a körlevelek és beszédek tartalmának megértéséhez.

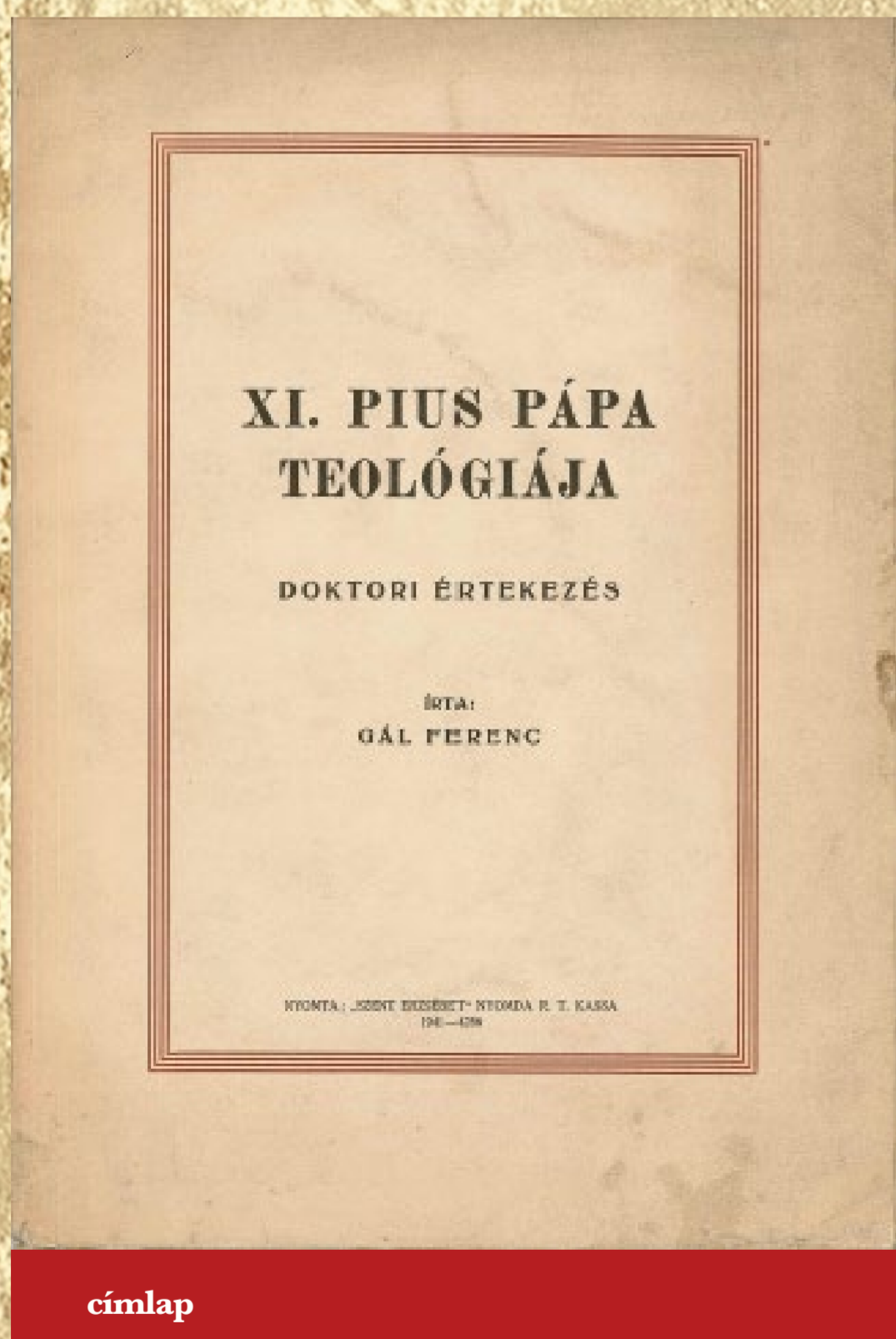
Köszönetemet fejezem ki dr. Szabó Vendel és dr. Kecskés Pál uraknak, akik szíves útmutatásaikkal nagyban megkönnyítették munkámat.

Bodrogkeresztúr, 1941. május 10.

(Forrás: Gál Ferenc: XI. Pius pápa teológiája, Kassa, 1941.)

XI. PIUS PÁPA portréja

címlap

ÖSSZEFOGLALÁS

XI. Pius teológiai problémáinak fejtegetése volt a célunk. Ha a hitvédelem, vagy a spekulatív dogmatika

szempontjából ítéljük meg munkásságát, akkor nem találunk sok anyagot; új dolgot meg éppen csak helyel-közzel. De gondolom, hogy egy pápa működésének értékét nem a problematika gazdagságában kell keresni, hiszen ez az iskolák és vitatkozó asztalok feladata, hanem abban, amit a bevezetésben megállapítottunk: hogyan alkotta ő meg az örök és ideigvaló, az evangélium és a kerkövetelmény szintézisét. Itt mindenekelőtt ki kell emelni azt a biztos látást és határozottságot, amellyel észrevette és orvosolta a modern vallásos lélek és a társadalom szükségleteit. Volt bátorsága az elcsépelet szólalomoktól megváltást váró tömegeknek komoly vallásos problémákat adni. Így mutatta meg, hogy nem ő megy a korszak után, hanem arra akarja hivatásának és egyéniségének bélyegét rányomni. Egész fejtegetésünk folyamán végigkísért bennünket a természetfölöttiség közelsége; és pedig nem úgy, mint jámbor óhaj, vagy utópisztikus cél, hanem abban a konkrét formában, hogy az kiegészítése a természet síkján mozgó életnek. A hittudománynak mindig nemes feladata marad az élet megtermékenyítése, de ezzel együtt saját elmélyüléséhez is megveti az alapot. Hiszen a teológiai elméleteket az élet igazolja, és más részről a vallásos élet szüntelenül új problémákat ad a hittudománynak. Az újabb keletű existenciális teológia éppen erre a megfontolásra támaszkodik.

De van újszerűség is XI. Piusnál. A keleti és missziós tudományok fellendítése a dogmatörténet számára fog értékes anyagot hozni, a szociális igazságosság és az egyén-közösség viszony feltevése a keresztény erkölcsant állítja új feladatok elé; az egyház természetfölötti anyaságából levezetett nevelési jog, a laikus apostolkodás dogmatikai megalapozása, az egyén szerepe Krisztus titokzatos testében, a szentségek kegyelemtana stb. pedig a spekulatív dogmatikának értékes és még nagyrészt kidolgozásra váró tetelei.” (87.)

(Forrás: Gál Ferenc: XI. Pius pápa teológiája, Kassa, 1941.)

RÉSZLET A DOKTORI ÉRTEKEZÉS BŐL

A pápa önmagáról kevés kijelentést tett, viszont tetteiben benne volt az egész egyénisége. Utóda és volt államtitkára e néhány szóban jellemzi egész valóját: «Szíve nem ismert félelmet, értelme fogékony volt a legszélesebbkörű tapasztalatok számára, pillantásával át tudta tekinteni a különféle ügyek és az emberi események egész sorozatát, égre emelt, nyílt tekintete zavartalan biztosságot kölcsönzött neki és Szent Péter trónján úgy ült, mint a régen megmászott alpesi csúcsokon, ahonnan körülhordozta tekintetét az egymás között meghasonlott népeken, akik elfeledtek Istenről s az ég és a föld kibékítőjéről, Krisztusról.»

(Forrás: Gál Ferenc: XI. Pius pápa teológiája, Kassa, 1941.)